

<p>BOSNA i HERCEGOVINA VIJEĆE MINISTARA Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje</p>		<p>БОСНА и ХЕРЦЕГОВИНА САВЈЕТ МИНИСТАРА Агенција за предшколско, основно и средње образовање</p>
--	---	--

***Инструментариј за вредновање и
самовредновање основне школе***

Интеркултурално и инклузивно образовање

Издавач:

Агенција за предшколско, основно и средње образовање

За издавача:

Маја Стојкић, директор Агенције за предшколско, основно и средње образовање
Алиса Ибраковић, замјеник директора – руководилац Подручне јединице Сарајево

**Инструментариј за вредновање и самовредновање
основне школе**

Интеркултурално и инклузивно образовање

Водитељ пројекта:

Бранка Попић, стручни савјетник за друштвене науке и умјетност Агенције за предшколско, основно и средње образовање

Консултанти:

Arthur R. Ivatts
Неџада фагиновић

**Учесници у изради Инструментарија за вредновање и самовредновање
основне школе (Интеркултурално и инклузивно образовање) :**

Радна група (Анех 1)

Уредник:

Бранка Попић

Лектура:

Биљана Поповић

ДТР:

Бранка Звечевац

Дизајн:

Јордан Студио, Сарајево

Тираж:

700 примјерака

Штампа:

Блицдрук, Сарајево

Инструментариј за вредновање и самовредновање основних школа у Босни и Херцеговини у области интеркултуралног и инклузивног образовања

Предговор

Инструментариј за вредновање и самовредновање школа у области интеркултуралног и инклузивног образовања израдила је Радна група у сарадњи са Агенцијом за предшколско, основно и средње образовање (у даљем тексту Агенција), уз техничку подршку UNICEF-а, како би га могле користити школе, инспекције и стручни савјетници у процесу праћења и вредновања квалитета политике и праксе која се односи на интеркултурално и инклузивно образовање. Инструментариј за вредновање и самовредновање осмишљен је тако да буде прихватљив за просвјетне инспекторе и стручне савјетнике, као и у сврху интерног процеса самовредновања у основним школама.

Садржај

Увод	
Законски контекст	7
Општи стручни коментари	9
Методологија	10
Систем оцјењивања	11
Препорука	11
Образац са подацима о школи	12

Индикатори, њихове компоненте и дескриптори

1. Усаглашени оперативни планови, примјена и пракса у погледу интеркултуралног и инклузивног образовања
2. Вођење и управљање у односу на интеркултурално и инклузивно образовање и васпитање
3. Стварање интеркултуралног и инклузивног окружења – школска заједница
4. Стварање интеркултуралног и инклузивног окружења у школским зградама и учионицама
5. Наставни план и програм: планирање, организација, приступ, инклузија, садржај и ресурси
6. Настава и учење
7. Оцјењивање, стандарди који се односе на усвајања знања и података
8. Упис ученика
9. Присуство ученика у школама
10. Понашање (1) Дисциплина
11. Понашање (2) Злостављање/мобинг
12. Понашање (3) Прелазак у друге школе
13. Васпитање и друштвени развој ученика
14. Родитељи и локална заједница
15. Особље: запошљавање и континуирано професионално усавршавање

Законски контекст

Узимајући у обзир Оквирни закон о основном и средњем образовању у Босни и Херцеговини – 2003, Службени гласник БиХ бр. 18/03, односно, његове:

XIII Прелазне и завршне одредбе:

- *'Основне школе, заједно са стручним институцијама, имају обавезу имплементирати и поштовати принципе и стандарде утврђене у Закону, те осигурати да се образовне услуге једнако пружају свим ученицима'.*

Члан 3:

- *'Омогућавање приступа знању као основи за разумијевање себе, другог и свијета у којем се живи';*
- *'Осигуравање оптималног развоја за сваку особу, укључујући и оне с посебним потребама, у складу са њиховим узрастом, могућностима и менталним и физичким способностима';*
- *'Промоција поштивања људских права и основних слобода, и припрема сваке особе за живот у друштву које поштује принципе демократије и владавине закона';*
- *'Развијање свијести о припадности држави Босни и Херцеговини, властитом културном идентитету, језику и традицији, на начин примјерен цивилизацијским тековинама, упознајући и уважавајући друге и другачије, поштујући различитости и његујући међусобно разумијевање, толеранцију и солидарност међу свим људима, народима и заједницама у Босни и Херцеговини и свијету';*
- *'Осигурање једнаких могућности за образовање и могућност избора образовања, без обзира на пол, расу, националну припадност, социјално и културно поријекло и статус, породични статус, вјероисповијест, психофизичке и друге личне особине'.*

Члан 4:

- *'Свако дијете има једнако право приступа и једнаке могућности учешћа у одговарајућем образовању, без дискриминације на било којој основи'.*
- *'Једнак приступ и једнаке могућности подразумијевају осигурање једнаких услова и прилика за све, за почетак и наставак даљег образовања'.*

Члан 6:

- *'Школа има одговорност да, у властитој и у средини у којој дјелује, доприноси стварању такве културе која поштује људска права и основне слободе свих грађана, како је утемељено Уставом и осталим међународним документима из области људских права које је потписала Босна и Херцеговина'.*

Члан 7:

- *'Језици конститутивних народа Босне и Херцеговине употребљаваће се у свим школама, у складу са Уставом Босне и Херцеговине'*
- *'Сви ученици ће у школама изучавати писма која су у службеној употреби у Босни и Херцеговини';*

Члан 8:

- *'Језик и култура сваке значајније мањине која живи у БиХ поштиваће се и уклапати у школу у највећој мјери у којој је то изведиво, у складу са Оквирном конвенцијом о заштити права националних мањина'.*

Члан 9:

- *'Школе ће унапређивати и штитити вјерске слободе, толеранцију и културу дијалога'.*

Члан 10:

- *'У наставним и другим активностима у школи се не могу употребљавати или излагати дидактички и други материјали, нити давати изјаве од стране наставника и другог школског особља, који би се оправдано могли сматрати увредљивим за језик, културу и религију ученика који припадају било којој националној, етничкој групи или религији'.*

Сходно наведеном, инклузивно и интеркултурално образовање је законски услов у свим школама у Босни и Херцеговини.

Општи стручни коментари:

Наставници, просвјетни инспектори и стручни савјетници при педагошким заводима, теже сталном професионалном усавршавању како би побољшали квалитет и успјех свог рада са школама и ученицима, те доживјели осјећај професионалног поноса и задовољства који долази с побољшањем стручног знања, вјештина и спознаја. За квалитет и успјех наставе и учења потребно је систематско оцјењивање и мјерење напретка који ученик остварује.

У традиционалном поимању образовања, сматрало се да постигнуће ученика зависи искључиво од интелектуалних способности ученика у комбинацији са мотивацијом за учење. Иако је ово можда још увијек прихваћено мишљење, којим се објашњавају разлике у исходима образовања ученика, модерна психолошка и педагошка истраживања су показала да је потребна далеко софистициранија и комплекснија анализа уколико наставници желе у потпуности да схвате изражене разлике у ученичким постигнућима.

На међународном нивоу јача свијест унутар припадника образовне заједнице о утицају многобројних фактора на спремност за учење, мотивацију и исходе, уз настојање да се ти фактори утврде. Многи од ових фактора присутни су у учионици, у којој наилазимо на различите полове, етничку припадност, културно поријекло, језике и вјероисповијест. Познато је да ученици имају вишеструку интелигенцију и да на њихова постигнућа и брзину учења утичу прилике да свој интелект изразе на начин који највише одговара њиховом стилу учења.

Интеркултурално образовање

Због заступљене различите етничке припадности, културног поријекла, језика и вјероисповијести, учионица представља мултикултуралну заједницу. Након завршетка школе ученици се укључују у разнолико друштво Босне и Херцеговине, и свијета у којем живимо. 'У суштини, интеркултурално образовање се дешава када се учење одвија путем оних култура, и о оним културама, којима не припадају они који о томе уче'¹

Циљ интеркултуралног образовања је да превазиђе пуку пасивну коегзистенцију и да оствари одржив начин заједничког живљења у мултикултуралном друштву, кроз постизање разумијевања између различитих културалних група, узајамног поштовања и успостављања дијалога."²

Укратко, интеркултурално образовање је учење које се одвија у образовном контексту који подстиче узајамно повјерење, поштовање, хармонију и толеранцију.

¹ Као што је детаљно описано у 'Извјештају о школској и наставној пракси у БиХ, из перспективе интеркултуралног образовања,'Report on curricular and school practices in BiH from the perspective of intercultural education.' стр.10.

² 'Смјернице UNESCO-а за интеркултурално образовање/UNESCO Guidelines on Intercultural Education', UNESCO, Париз 2006. стр.18

Инклузивно образовање

Примјена инклузивне образовне политике у пракси не значи да се ученици са посебним потребама у учењу свакодневно укључују у уобичајено образовно окружење. Радна дефиниција инклузивног образовања у овом документу подразумијева слjedeће : 'Суштина инклузивног образовања је у промјени и примјени договорених оперативних планова, у циљу остваривања различитих потреба ученика у учењу. 'Стога је, у овом смислу, првенствено ријеч о промјени структуре примјене и праксе, а не о промјени људи. Дужност школе је да, на одговарајући начин, одговори на различите потребе ученика у учењу.

Примјена инклузивног и интеркултуралног образовања и васпитања у школама у Босни и Херцеговини представља важан и храбар корак. Значај ове одлуке наглашен је етничком, културалном и вјерском разноликошћу ове земље, те њеном новијом историјом.

Методологија

Разумљиво је да промјена и помак образовних циљева ка инклузији и интеркултуралности ствара одређене потешкоће у смислу оцјењивања учинковитости и вриједности. Тематика је, у одређеној мјери, неопипљива, па је могуће очекивати потешкоће у односу на разбориту и објективну евалуацију на институционалном нивоу.

Евалуација исхода образовања у Босни и Херцеговини је у развојној фази и због тога је Радна група, у сарадњи са Агенцијом, израдила Инструментариј за вредновање и самовредновање рада основних школа у Босни и Херцеговини настојећи да се осигура да инспектори и школе у Босни и Херцеговини наставе развијати јединствену евалуацијску технику, подразумијевајући мјерење и оцјењивање учинковитости образовања у Босни и Херцеговини. Праћење у образовању је прилично директан процес којим се долази до сирових, необрађених података, који идентификују узроке, а на основу којих се предузимају одговарајуће мјере. У Инструментарију за вредновање и самовредновање налази се цјеловит скуп индикатора добре политике, примјене и праксе у инклузивном и интеркултуралном образовању.

Инструментариј за вредновање садржи петнаест поглавља, са датим индикаторима и пратећим компонентама, у којима се евидентирају докази који поткрепљују досадашњу активност школе. За сваку набројану компоненту, наведе се, и укратко опишите, активност школе која се односи на ту компоненту, уз додатну информацију о њеној дјелотворности. Наводе се само активности које се односе на дотичну компоненту. Такође, даје се општа процјена активности за сваки индикатор, у смислу дјелотворне примјене и резултата. Молимо да учите да наведене активности мора пропратити документација, у смислу доказног материјала, којег могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора.

Инструментариј за вредновање даје школи простора да самостално, или уз упутства од стране просвјетног инспектора и стручног савјетника, наведе своје приоритете, у смислу наредних активности које сматра прикладним за остварење датог индикатора, или компоненте.

Школе, просвјетни инспектори и стручни савјетници ће добити примјерак Инструментарија за вредновање и самовредновање у штампаном и електронском облику.

Чланови Радне групе и Агенција препоручују да школа прослиједи Инструментариј за вредновање особљу школе, како би се упознали са садржајем документа. Након тога треба одржати обуку особља на радном мјесту, тако да се може разговарати о питањима која се односе на договорени оперативни план, примјену и праксу у погледу интеркултуралности и инклузије. Такође, школа треба да припреми план за примјену Инструментарија за вредновање, те именовати одговорне запослене, уз одређивање временског оквира за обављање активности. Иако се Инструментариј може користити селективно, у односу на појединачне индикаторе, предвиђено је да школа уради цјелокупно вредновање у року од годину од дана увођења документа у праксу.

Систем оцјењивања

Дати су дескриптори који вам могу помоћи у оцјени. Оцјене 1, 2 и 3 односе се на сљедеће критеријуме:

1. Сигурни смо у мјере које је школа предузела у односу на овај индикатор ; у потпуности смо примијенили све компоненте у овој области, а оно што је урађено било је успјешно у смислу остварења циљева, и на дјелотворан начин праћено и вредновано сходно датим кључним компонентама.
2. Када је ријеч о овом индикатору, школа је дјелимично спровела активности , али постоји свијест о недостацима и на који начин се могу отклонити.
3. Врло мало је урађено кад је ријеч о овој области, и школа заиста није спремна, у овој фази, на било какве активности. Међутим, постоји сазнање да треба радити на идентификацији и побољшању приоритетних активности у догледној будућности.

Препорука

Радна група и Агенција за предшколско, основно и средње образовање препоручују Инструментариј за вредновање и самовредновање запосленима у школи, просвјетним инспекторима и стручним савјетницима при министарству образовања. Такође, Инструментариј се може користити у сврху екстерног вредновања од стране педагошких завода/завода за школство, и министарстава просвјете/образовања. Увјерени смо да ће примјена Инструментарија бити у складу са професионалним начелом добре праксе. Агенција очекује објективне повратне информације о примјени Инструментарија од поменутих учесника како би се урадила анализа ове иницијативе у трећој години кориштења документа.

Инструментариј за евалуацију школе у области интеркултуралног и инклузивног образовања
Образац са подацима о школи

1.	Назив школе						
2.	Званични референтни број школе						
3.	Име и презиме директора						
4.	Адреса школе						
5.	Телефонски број	Број факса			E-mail адреса:		
6.	Адреса веб странице (ако је битно)						
7.	Врста школе						
8.	Старосно доба ученика	Најмлађи			Најстарији		
9.	Број уписаних ученика	Дјевојчице		Дјечаци		Укупно	
10.	Име и презиме предсједника Школског одбора				Телефонски број предсједника Школског одбора:		
11.	Број званично регистрованих ученика са посебним потребама у учењу	Дјевојчице		Дјечаци		Укупно	
12.	Број ученика којима је матерњи језик , језик мањина	Дјевојчице		Дјечаци		Укупно	
13.	Број особља запосленог у школи	Запосленица		Запосленика		Укупно	
14.	Број наставника	Наставница		Наставника		Укупно	
15.	Број осталог плаћеног особља (укључујући асистенте у разреду, асистенте наставника, савјетнике и друге стручњаке)	Наставница-помоћница		Наставник -помоћник		Укупно	
16.	Име и презиме домара				Телефонски број домара:		

Припадност једном од конститутивних народа БиХ	Дјевојчице	Дјечаци	Жене	Мушкарци
Бошњаци				
Хрвати				
Срби				
Националне мањине ³ Додати поље и податке за сваку од националних мањина, чији је припадник/ца евидентиран у школи				

³: http://bs.wikipedia.org/wiki/Bosna_i_Hercegovina Националне мањине у Босни и Херцеговини: Албанци, Црногорци, Чеси, Италијани, Јевреји, Југословени, Мађари, Македонци, Нијемци, Пољаци, Роми, Румуни, Руси, Русини, Словаци, Словенци, Турци, остали

<i>Припадност етничкој и културној групи ученика у школи</i>	<i>Дјевојчице</i>	<i>Дјечаџи</i>	<i>Укупно</i>
Бошњаци			
Хрвати			
Срби			
Албанџи			
Црногорџи			
Русини			
Турџи			
Југословени			
Роми			
Остали			
Неопреџијељени			

ИНДИКАТОР 1

Усаглашени оперативни планови, примјена и пракса у односу на интеркултурално и инклузивно образовање

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 1.1 Школа има усаглашен оперативни план у писаној форми, уврштен у годишњи план рада, који појашњава примјену интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања, и који подржава директор школе, особље на вишим позицијама и школски одбор.
- 1.2 Смисао плана интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања је јасан директору и особљу школе, као и члановима школског одбора.
- 1.3. План наглашава интеркултурални и инклузивни приступ образовању и васпитању, као образовање за разноликост, обухватајући школу у цјелини
- 1.4 План је резултат опсежног савјетовања са особљем, члановима школског одбора, ученицима, родитељима, и локалном заједницом
- 1.5 План садржи захтијеве и критеријуме за периодично праћење и вредновање, укључујући групе ученика различите родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, посебних потреба и језика.
- 1.6. План садржи аргументе утемељене у закону и пракси у односу на интеркултурално и инклузивно образовање и васпитање
- 1.7. У плану је утврђено на који ће начин школа промовисати, поштовати и обиљежавати етничку, културну, вјерску и језичку разноликост
- 1.8 У плану се конкретно наводи да је школа инклузивна за све родне, етничке, вјерске и језичне групе, и дјецу са посебним потребама
- 1.9 План, и значај који му се придаје, наведени се у школској брошури и на web страници школе
- 1.10 План подразумева редован процес ревизије, уз одређивање временског оквира
- 1.11 Интеркултуралност и инклузија су уврштени у све усаглашене оперативне планове школе, укључујући предмете у наставном плану и програму
- 1.12 План обухвата појединости које се односе на дефиницију расизма, нетолеранције, нетрпељивости и међунационалног узнемиравања, као и начин на који ће школа рјешавати, евидентирати и пријављивати инциденте расистичког узнемиравања, уз објашњен поступак рјешавања жалбе која се односи на ову врсту инцидента.

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе треба да поткрепљује, као доказ усклађености са компонентама, документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који могу помоћи у оцјени

1. Израђен је, у писаној форми, усаглашени оперативни план, у власништву колектива школе, и одређено је особље, на вишим позицијама, које ће бити одговорно за његову примјену. Школа прати и евалуира интеркултуралне и инклузивне планове тако што спроводи периодичну оцјену свих група ученика, подразумијевајући групе ученика различите родне и етничке припадности, културног поријекла, посебних потреба и језика, у погледу приступа, похађања наставе и школских постигнућа. Резултати ових оцјена доводе до одговарајућих акција с циљем превазилажења разлика у постигнућима ученика.
2. Школа нема писани усаглашени оперативни план, али управа школе има свијест о значају интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања, и настоји спровести најважније принципе. Школа, заправо, нема довољно времена, нити ресурса, како би поклонила већу пажњу праћењу и вредновању плана. У школи тврде да се чини да је већина ученика и родитеља задовољна радом школе.
3. У школи се исказује мало знања, или разумијевања кад је ријеч о интеркултуралности или инклузији у образовању и васпитању, али постоји заинтересованост да се сазна више о томе, и да се реагује на конструктиван начин у наредном периоду. Постоји свијест да је потребно урадити много више у погледу спровођења наведених компоненти, али школа има друге приоритете у овом тренутку, и није спремна за то.

ИНДИКАТОР 2

Вођење и управљање у односу на интеркултурално и инклузивно образовање и васпитање

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 2.1. Директор школе и особље на вишим позицијама се труде да сваког појединца охрабре и да се сви осјећају добродошли
- 2.2. Директор школе, и именовани члан особља, преузимају укупну одговорност за имплементацију усаглашеног оперативног плана за интеркултурално и инклузивно образовање и васпитање, уз опис посла у писаној форми
- 2.3. Школска администрација има тачан, ажуриран профил статуса својих ученика, особља и чланова Школског одбора у погледу родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести и језика, и ти подаци се користе за идентификацију, унапријеђивање интеркултуралности и инклузивности у школи
- 2.4. Директор школе је у потпуности информисан о теорији и пракси интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања и осигурава да су сви остали кључни судеоници у животу и раду школе у цијелости упознати са релевантним питањима, и да се у ту сврху развија и користи одговарајући одабир техника комуникације укључујући: школску брошуру, web страницу школе, огласне табле у школи, публикације, летке, изложбе, обуке, састанке, кућне посјете и снимке на DVD и аудио касетама, итд.
- 2.5. Чланови наставног особља могу испољити релеватне активности у погледу интеркултуралности и инклузије у оквиру свог подручја одговорности и предмета, што треба да се евидентира у њиховом годишњем плану и оцјени учинка, односно, оствареног резултата
- 2.6. Чланови Школског одбора су у потпуности упознати са релевантним питањима, а један члан је именован као особа која има укупну одговорност у пружању подршке и сарадње у праћењу и вредновању индикатора инклузивног и интеркултуралног образовања које спроводи школа. Директор, или члан особља на вишим позицијама, који је задужен за инклузију и интеркултурално образовање, редовно шаље извјештаје Школском одбору.
- 2.7. Постојећи годишњи школски план обухвата сажетак праћења и вредновања политике о интеркултуралном и инклузивном образовању и васпитању, детаљно наводећи приоритете за наредну годину и временским оквир.

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Директор школе има јасну визију и даје приоритет учинковитом спровођењу усаглашеног оперативног плана , обезбјеђујући да, путем властите обуке и обуке својих колега, укључујући чланове Школског одбора, цијела школа буде у потпуности упозната са образовним значајем интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања. Такође, води рачуна да о томе буду упознати сви кључни судеоници у животу и раду школе, укључујући ученике, њихове родитеље и локалну заједницу. Разредни, и предметни наставници, планирају примјену плана током свакодневних, уобичајених активности и рада у школи. Школски одбор је упознат с тим и активан је у сарадњи, као важан пријатељ школе у погледу ових питања. Писане и говорне поруке од стране школе, уз понашање свих одраслих чланова школске заједнице и дјеце, показује јасно разумијевање, залагање и преданост за значај самопоштовања, повјерења и поузданости у личном и групном етничком и вјерском идентитету и његовању поштовања поријекла, укључујући матерњи језик. Директор школе и особље имају висока очекивања у односу на појединце и групе, без обзира на њихову родну припадност, постојање посебних потреба, етничку припадност, културно поријекло, вјероисповијест и језик.
2. Визија и правац који слиједи школа је инклузиван, а у неким предметним областима наставног плана и програма проводе се активности на промовисању интеркултуралног разумијевања на начин да ученици уче и о оним културама које нису њихове. Неки наставници су прошли обуку на радном мјесту и изразили интерес за политику интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања.
3. Школа треба да идентификује приоритете за имплементацију интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања, премда у школи признају да су дужни то да ураде. Чини се, да се у визији школе коју има директор, игнорише потреба да се сви ученици осјете посебним, да осјете да су укључени, прихваћени, да су дио те заједнице, као и потреба разумијевања и поштовања разноликости. Школски одбор има нејасно разумијевање у односу на та питања.

ИНДИКАТОР 3

Стварање интеркултуралног и инклузивног окружења – школска заједница

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 3.1. Цјелокупна заједница школе залаже се да осигура да се у првом, и свим каснијим контактима, са сваком особом, нарочито са дјецом, појединац охрабри, те да му се пружи искрена добродошлица без обзира на доба, родну и етничку припадност, културно поријекло, језик којим појединац говори, посебне потребе, и национални идентитет.
- 3.2. Комплетна унутрашња и спољна комуникација на свим нивоима настоји да промовише филозофију и принципе школе, а у којима се појединцу настоји пружити охрабрење, отклонити сумње и показати искрена добродошлица
- 3.3. Предузете су активности да информације о животу и раду школе буду доступне свима, без обзира на родну или етничку припадност, културно поријекло, језик, писменост, и посебне потребе
- 3.4. Предузете су све активности да се осигура прилив информација од родитеља и ученика о школи, да се та мишљења озбиљно уважавају, те да се одговор школе јасно достави и саопшти и родитељима и ученицима
- 3.5. Чланови Школског одбора, личним и заједничким ставом, прихватају и промовишу интеркултуралну и инклузивну политику школе
- 3.6. Шира школска заједница упозната је са цјеловитим, усаглашеним оперативним планом о интеркултуралности и инклузији, његовој примјени, уз уважавање мишљења те заједнице
- 3.7. Интеркултуралност и инклузија се редовно истичу као дио програма рада савјета родитеља у ученика, као обавезна у школама у Босни и Херцеговини
- 3.8. У етичком кодексу школе, промовише се инклузија, интеркултурални дијалог, разумијевање и толеранција, и истиче се на уочљивим мјестима у различитим дијеловима школе, а по потреби на свим језицима те локалне заједнице
- 3.9. На огласној табли у улазном холу школе постављене су фотографије са именима свих чланова особља школе
- 3.10. Циљ школе је да оствари окружење за учење, у којем ће се ученици припремати за живот у мултиетничком/мултикултуралном друштву, у којем су присутне разне вјероисповијести и језици, и гдје је разноликост стандард и правило.

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Директор школе и особље које ради у школи показује бескомпромисну преданост и залагање за провођење и промоцију усаглашеног оперативног плана који се односи на интеркултуралност и инклузију, дајући им приоритет. Евиденције о обуци особља пружају доказ о досљедном програму обуке у којем учествује максималан број особља. Директор и разредни наставници у годишњем извјештају наводе појединости из претходне праксе и дају наредне планове и циљеве. Особље школе дочекује посетиоце срдачном добродошлицом, исказујући поштовање. Школа користи медије како би саопштила информацију о раду и дешавањима у школи.
2. Поједини наставници у школи углавном су свјесни значаја стварања и промовисања интеркултуралног и инклузивног окружења у школи. Шира заједница и родитељи такође узимају учешћа, уз свјесност да треба остварити свеобухватан активан приступ на нивоу школе
3. У околностима које владају у школи, директор, и особље на вишим позицијама, сматрају да школа има право што придаје мањи значај плану за интеркултурално и инклузивно образовање, али схватају да се, у догледно вријеме, морају ријешити ова питања, будући да је то законски услов.

ИНДИКАТОР 4

Стварање интеркултуралног и инклузивног окружења у школским зградама и учионицама

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 4.1 Да би били сигурни да је школа инклузивна установа, на прилазу школи и улазу у школу истакнута су обиљежја са јасним именом школе, написана на различитим језицима који се говоре у тој локалној заједници
- 4.2. На главном улазу у зграду школе постављен је визуелно пријатан знак „Добродошли“ на језицима те локалне заједнице
- 4.3. У унутрашњости главног улаза налазе се јасни знакови који упућују гдје се налази главна канцеларија и рецепција за посјетиоце, на језицима те заједнице
- 4.4. Улазни дио школе, ходници и степениште, украшени су на привлачан и угодан начин радовима ученика
- 4.5. У улазном дијелу школе, у ходницима и на степеништама налазе се материјали и средства као што су слике, постери, књиге, фотографије, рукотворине, те фотографије и материјали о скорашњим прославама које је организовала школа или заједница, а који свједоче о значају који школа придаје културној разноликости заступљеној у локалној заједници
- 4.6. У улазном дијелу школе, у ходницима и на степеништама налазе се материјали који свједоче о значају који школа придаје културној разноликости и инклузији у Босни и Херцеговини и у свијету
- 4.7. Школа на разне начине упућује и преноси упадљиве и досљедне поруке, промовишући разноликост и инклузију, уз нагласак да су расизам, нетолеранција, нетрпељивост и међунационално узнемиравање забрањени
- 4.8. Школа без одлагања и активно дјелује на уклањању графита и натписа расистичког, увредљивог и погрдног садржаја
- 4.9. Све учионице пружају угодно и подстицајно окружење у којем се налазе садржаји из наставног плана и програма и у њима су истакнути похваљени појединачни и групни радови ученика; у учионици су приказани у други садржаји који побуђују интерес, питања и дивљење; приказана су разредна правила, осмишљена на демократски начин; и трајно су изложени садржаји који одражавају културну и језичну разноликост те заједнице, Босне и Херцеговине и свијета.

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који вам могу помоћи у оцјени

1. Постоји јасан доказ да школа озбиљно схвата и спознаје културну разноликост и исказује је филозофијом, окружењем и принципима који прожимају школски простор, зграде и учионице. Написи, знакови, табле и информације о школи укључују све етничке и вјерске заједнице те њихове културе и језике. Води се рачуна да се избјегне ситуација у којој посјетилац осјећа нервозу и збуњеност - посјетиоци се увијек изнова охрабрују и умирују симболима који су одраз њиховог културног поријекла, наслијеђа и језика. Такође је присутан доказ да се води рачуна да обиљежја и натписи у школи, и у учионицама, исказују поштовање за интеркултуралност у заједници и у свијету. Такође је евидентно да су обиљежја осмишљена и постављена уз уважавање естетског квалитета. Учионице и остали простори за извођење наставе и учење показују досљедну бригу и интерес који школа у цјелини остварује у смислу интеркултуралног и инклузивног окружења.
2. Уложен је видљив напор да се школске зграде и учионице учине простором у којем се посјетиоци и ученици осјећају добродошло у највећој могућој мјери, у том смислу ови су простори украшени живописним приказом радова ученика. На појединим мјестима у школи приказани су садржаји који свједоче о различитим етничким, културним и вјерским групама у свијету, а некада и у локалној заједници. Између осталог, изложени су примјери који величају људски род, човјечност и интеркултуралност. У учионицама се постављају радови ученика током полугодишта и нужно не одражавају текући напредак кроз наставни план и програм. У школи се налазе јасна обиљежја и информације за посјетиоце, али натписи на њима нису на различитим језицима.
3. Школа настоји да створи пријатно, чисто и уредно окружење за ученике и особље. Ученички радови обично су изложени, али се мало или нимало бриге води о томе да се осигура да се сви ученици и њихови родитељи осјете укљученим, прихваћеним, и да се њихова култура признаје, цијени и уважава. Школа има у плану да проведе ове активности када буду на располагању финансијска средства. Школа види вриједност у оваквим и сличним активностима.

ИНДИКАТОР 5

Наставни план и програм: планирање, организација, приступ, инклузија, садржај и ресурси

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 5.1. Наставни план и програм (НПП) се промишљено планира како би се испоштовала различитост ученика у погледу нивоа претходног знања, образовања и постигнућа, етничке припадности, културног и социјалног поријекла, вјероисповијести, језичких и посебних потреба у учењу, као и различитих стилова учења
- 5.2. Распоређивање ученика у разреде или групе за учење организује се и припрема тако да ученици различитог поријекла и припадности не буду дискриминисани у односу на друге тиме што ће бити несразмјерно заступљени због одабира који се заснива на неважним критеријумима етничке припадности, културног и социјалног поријекла, вјероисповијести, језика
- 5.3. Наставни план и програм се планира тако да осигура присуство и промовисање културне и језичне разноликости у оквиру наставних садржаја и предмета
- 5.4. У планирању наставног плана и програма узима се у обзир праћење података о образовању и постигнућима од стране различитих група ученика, укључујући њихову етничку и родну припадност
- 5.5. У планирању наставног плана и програма треба осигурати да ученици са посебним потребама у учењу имају користи од спровођења инклузије у школи и да им се пружи одговарајућа подршка
- 5.6. У планирању наставног плана и програма осигурава се да језичка разноликост ученика, односно чињеница да говоре различитим језицима, не представља препреку једнаком приступу наставном плану и програму, и да се за те ученике осигура додатна језичка подршка
- 5.7. Наставним планом и програмом осигурано је да се садржај ослања на етничку припадност, културно поријекло, укључујући историју и наслијеђе свих ученика у школи, и да се разноликост промовише на начин који допушта афирмативан лични и групни идентитет за све групе и појединце заступљене у тој школској заједници
- 5.8. Наставни план и програм укључује разне вјерске празнике и, по потреби, ти празници су уврштени у школски календар празника и прослава
- 5.9. У наставном плану и програму се подржава и подстиче језичка разноликост у школи и заједници и тај процес је инклузиван за језике мањина
- 5.10. Школа на активан начин настоји осигурати да наставни план и програм садржи све потребне елементе и информације те да се ослања на ресурсе који доприносе интеркултуралном и инклузивном учењу, и који одражавају позитивну слику у односу на етничке, културне, вјерске и језичке групе заступљене у школи и заједници, те у Босни и Херцеговини и свијету
- 5.11. Књиге и средства за извођење наставе и учење се проверавају ради могуће пристрасности и предрасуда у погледу родне припадности, културног поријекла и вјероисповијести
- 5.12. Школа осигурава да се извори, који исказују расистичке елементе, сексистичку и вјерску нетолеранцију, и други потенцијално дискриминаторски материјал идентификује и одбаца

- 5.13 Школа осигурава да књиге у библиотеци и збирке књига у учионицама немају садржаје поменуте у претходној реченици
- 5.14 Информације и садржаји у наставном плану и програму изводе се у односу на разноликост култура и вјера у локалној школској заједници
- 5.15 НПП се планира тако да обезбиједи приступ предметима за све ученике, без обзира на њихова различита вјерска увјерења и културну осјетљивост
- 5.16 У НПП-у се налазе садржаји који ученицима помажу да схвате догађаје из историје који се односе на угњетавање и тлачење одређених група, укључујући Роме и црне робове из Африке
- 5.17 НПП обухвата теме које се односе на неједнакост и друштвену неправду, које се доводе у везу и о којима се воде расправе
- 5.18 Путем школског НПП, ученицима се редовно пружа могућности да уживају у културним садржајима и да стичу искуства која их обогаћују и употпуњују, укључујући образовне посјете изван школе које одражавају и промовишу разноликост
- 5.19 Школа, родитељи и заједница пружају велики избор ваннаставних активности за ученике, олакшавајући и подстичући њихово пуно учешће, укључујући учешће оних ученика који су можда изложени културној изолацији или расистичком узнемиравању
- 5.20 Школски програм ваннаставних активности се планира уз уважавање родних разлика, етничке припадности, културног поријекла, могућих препрека, и језика, сходно интересима у школи и заједници
- 5.21 Извођење активности за ученике једне родне припадности сматра се оправданим и прикладним у случајевима културне или вјерске осјетљивости
- 5.22 Школа настоји да створи једнаку заступљеност ученика у свим школским групама и тимовима
- 5.23 Програм користи стручност, таленте и ресурсе школе, родитеље и заједницу како би се обогатиле и прошириле постојеће активности
- 5.24 Школа помно прати учешће у ваннаставним активностима с циљем да се идентификује необјашњена или неоправдана разлика у приступу, која се односи на родну, етничку или културну групу припадност, односно, на групу која има одређене сметње, или говори одређеним језиком
- 5.25 Школа даје приоритет ваннаставним активностима због уважавања разноликости, промовисања повезаности унутар заједнице и унапређења неформалног учења и ученичких постигнућа
- 5.26 Ваннаставне активности се планирају уз дужно уважавање бриге коју родитељи имају у погледу сигурности своје дјеце и расположивости средстава за превоз дјеце
- 5.27 Школа осигурава континуитет у погледу наставног плана и програма приликом премјештања ученика из разреда или групе за учење и приликом преласка у наредни ниво образовања.

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који вам могу помоћи у оцјени

1. Израда школског НПП-а се досљедно провјерава према детаљној листи компоненти које се односе на интеркултурално и инклузивно образовање и васпитање. Проводе се честе ревизије садржаја НПП-а како би се оцјенио његов учинак на учење. Подаци о стеченом знању и постигнућима се анализирају у односу на етничку и културну групу у школи, родну припадност, и матерњи језик. НПП уважава ове редовне анализе. Средства, материјали, садржаји и информације потребне за НПП, укључујући књиге, набављају се према критеријумима осигурања приступа материјалу за све ученике, укључујући и оне којима матерњи језик није општи језик на којем се изводи настава, ученике који долазе из мањинских културних група, различите родне припадности, те ученике са различитим потребама у учењу, укључујући посебне образовне потребе.
2. НПП се планира углавном у односу на оно што прописује надлежно министарство образовања и кантон. Када се укаже прилика, садржај се настоји учинити инклузивним тако што ће се осигурати да материјал буде интеркултуралан. Ученици се распоређују крајње промишљено и пажљиво, али увијек у најбољем интересу ученика. Приликом набавке нових књига и материјала за учење, школа треба да узме у обзир интересе ученика, исказујући на тај начин инклузију према ученицима који имају различито културно поријекло. У планирању НПП-а обично се не узимају у обзир подаци о стеченом знању и постигнутим вјештинама различитих група ученика, премда наставници улажу доста труда да њихови часови буду занимљиви и подстицајни за већину ученика.
3. Наставницима је, у великој мјери, остављена слобода да планирају НПП по свом нахођењу, али уз одговорност да укључе културална питања. У основи, постоји општа подршка и подстицај у овом смислу, али ни директор, ни виши координатори за наставни план и програм /предсједници актива не прате тај процес. Ученици су подијељени у групе на основу способности, али без оцјене у погледу разноликости, и без оцјене да ли је могуће да на приступ НПП-у утиче етничка, родна и вјерска припадност, културно поријекло, и језик којим говоре. Школа подстиче ученике да говоре језиком на којем се изводи настава.

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 6.1 План часова и наставне стратегије одражавају образовне потребе на нивоу сваког ученика, укључујући и дјевојчице и дјечаке, као и ученике из група мањинске етничке припадности, културног поријекла, групе ученика који говоре одређеним језиком и различите су вјероисповијести
- 6.2 Настава одражава став да се сви ученици третирају на једнак начин
- 6.3 Наставне стратегије редовно подстичу ученике да са својим наставницима разговарају о постигнутом успјеху, личним циљевима и предвиђеном нивоу усвојеног знања
- 6.4 Часови почињу упознавањем ученика са наставним циљевима
- 6.5 План часова редовно служи за праћење и процјену нивоа којим доприноси афирмацији идентитета ученика, укључујући разлике на основу родне, мањинске и етничке припадности, културног поријекла, језика, и вјероисповијести
- 6.6 План часова за предмете редовно садржи наставне стратегије које имају за циљ да отклоне препреке у учењу за ученике са посебним потребама у учењу (диференцијација и измијењена очекивања у погледу времена), као и за ученике чији матерњи језик није језик на којем се изводи настава у школи
- 6.7 У плану часова посебно се истиче лични, друштвени, емотивни, и интелектуални развој
- 6.9 Настава се планира првенствено с циљем подршке усвајању знања од стране свих ученика, умјесто ригидног инсистирања на пукој реализацији садржаја из наставног плана и програма
- 6.11 Увод у час служи као повезница између наставних циљева који се односе на претходни рад, знања или искуство, помажући ученицима да наставу схвате као трајни процес
- 6.12 Часови се заснивају на разним наставним стратегијама, које укључују различите активности, као рад у паровима и малим групама, фронталну наставу, рјешавање проблема, дискусије, презентације, писање, употребу информационих и комуникацијских технологија, и медија
- 6.13 Настава омогућава равномјерно кориштење наставних ресурса на нивоу разреда како би се свим ученицима осигурао потпун приступ наставном плану и програму
- 6.14 Часови су организовани на начин да постављени задаци и искориштени ресурси служе подизању нивоа свијести и интереса за различите културе и отклањању предрасуда и стереотипа
- 6.15 Наставне активности и вођење разреда укључује предузимање позитивних мјера које јачају међусобно поштовање и повјерење код ученика, без обзира на родну припадност, способност учења, етничку припадности, културно поријекло, вјероисповијест, или језик

- 6.16 Наставне стратегије се редовно користе у сврху усвајања и промовисања различитих становишта, чиме се ученици подстичу на размишљање о ставовима који су другачији од њихових
- 6.17 Наставне активности треба да буду организоване тако да ученици различитог поријекла и родне припадности раде заједно
- 6.18 Наставници за своје часове користе ресурсе који стимулишу интеркултуралне активности и који су прилагођени интересима и искуству ученика
- 6.19 Наставне стратегије имају за циљ да свим ученицима помогну у преузимању одговорности за самостално учење
- 6.20 Наставне стратегије подстичу све ученике на учешће у дискусијама и осталим активностима, укључујући и 'питања и одговоре'
- 6.21 Настава пружа висока очекивања за све ученике у разреду, без обзира на њихове разлике у погледу поријекла, и постојање посебних потребе у учењу
- 6.22 Наставне стратегије нуде узбудљив процес учења и омогућују да сви ученици постигну квалитетан напредак и искусе пријатно и успјешно учење

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Наставници пажљиво припремају часове и редовно их провјеравају у односу на план провођења интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања на нивоу школе. Припремљене часове редовно провјерава педагог и директор, с тим да критеријуми за процјену укључују и интеркултуралност и инклузију. Наставници вреднују сваку припрему везану за исходе у учењу, који се оцјењују и провјеравају у односу на понашање, мотивацију, односе и успјех на образовном плану, појединачно за ученике и групе ученика, укључујући дјевојчице и дјечаке, мањинске етничке, вјерске и језичке скупине, као и ученике са посебним потребама у учењу. Припрему часова прати и редовно самовредновање наставника. Припрема часова и наставна стратегија имају трајни циљ да одражавају инклузивне и позитивне различитости унутар разредних група, у односу на родну и етничку припадност, културу, језик, вјероисповијест и постојање посебних потреба у учењу. Наставне стратегије су фокусиране на питања која се тичу инклузивне праксе и успјеха свих ученика.
2. Часови се пажљиво припремају и улаже се труд како би се омогућило укључивање свих ученика у наставу, као и да се у наставни план и програм, према потреби, уводе елементи интеркултуралности и разноликости. Разлике у погледу исхода учења најчешће се третирају као посљедице различитих индивидуалних способности, а анализа након часова, односно, учења више се односи на заступљеност наставног плана и програма, и понашање, него на поређење података до којих се дошло процјеном појединих ученика и група ученика. Пошто је различитост у нашој школи слабо изражена, у школи влада мишљење да су неки други приоритети важнији. Стандарди су релативно високи, а дјечи се нуди угодно и успјешно образовање. Већина родитеља је задовољна наставом у школи, као и успјехом своје дјеце.
3. Припрема часова је искључива обавеза наставника, и премда је управа школе свјесна важности политике интеркултурног и инклузивног образовања, пажња се посвећује другим дјелатностима, али постоји нада да ће већи број наставника кроз наставу повремено уводити теме о мултикултуралности. Особље на вишим позицијама не врши праћење овог процеса, али се то планира у будућности.

ИНДИКАТОР 7

Оцјењивање и стандарди који се односе на усвајање знања и података

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 7.1 Методе и материјали који се у школама користе за праћење усвајања знања од стране ученика, и њиховог, успјеха редовно се провјеравају, у односу на постојање потенцијалних културолошких и религијских предрасуда
- 7.2 Методе и материјали који се у школама користе за праћење усвајања знања од стране ученика и њиховог успјеха редовно се провјеравају у смислу ненамјерног дискриминисања ученика чији матерњи језик није језик на којем се изводи настава у школи
- 7.3 Када је то могуће, ученици се оцјењују и пружа им се помоћ на њиховом матерњем језику
- 7.4 Подаци у оквиру оцјењивања, који се користе за прављење група ученика, су отворени и темеље се искључиво на објективним образовним критеријумима
- 7.5 Оцјењивање служи као извор информација и утиче на планирање часова, распоређивање ученика и потребну диференцијацију
- 7.6 Подаци у оквиру оцјењивања се редовно прикупљају у сврху информисања ученика о њиховом успјеху и начинима да постигну бољи резултат, и у сврху информисања родитеља о успјеху њиховог дјетета
- 7.7 Школа је увела разрађене стратегије рјешавања питања необјективне неједнакости у односу на исходе учења за групе ученика чији су чланови различите родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, посебних потреба или језичке групе, уз постављање циљева у сврху њиховог уклањања
- 7.8 Ученицима је омогућено да се редовно укључују у оцјењивање и коментаришу процес учења
- 7.9 Подаци у оквиру оцјењивања се формално похрањују на одговарајући начин и доступни су свима на увид, укључујући и родитеље
- 7.10 Подаци у оквиру оцјењивања, у виду теста за групу, разред или заједничку групу, односно, резултати провјере знања анализирају се по групама чији су чланови различите родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, и језика
- 7.11 Подаци до којих се дошло путем ових анализа користе се у сврху планирања на свим нивоима управљања: годишњим плановима директора, школе и наставника, укључујући наставни план и програм, планирање часова, обуку и приоритете за распоређивање ресурса
- 7.12 Оцјењивање ученика се прати по групама чији су чланови различитог родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, језика, и особе са посебним потребама
- 7.13 Школа користи податке као кључни инструмент за процјену и осигуравање једнакости у погледу исхода за све ученике, без обзира на њихово поријекло, у смислу родне и етничке припадности, културног поријекла, посебних потреба, и језика којим говоре

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Управа школе, на свим нивоима, укључујући наставнике, редовно користи податке у оквиру оцјењивања у сврху препознавања необјашњених неједнакости у погледу исхода ученичког усвајања знања и понашања. У анализама се кривица не приписује групи ученика или етничком, културном, вјерском, или језичком поријеклу, него се неуморно траже објашњења у смислу политике на нивоу школе и њеном провођењу у пракси. Школа користи ово оцјењивање у циљу праћења и вредновања учинковитости политике инклузивног и интеркултуралног образовања и васпитања на нивоу школе.
2. Школа користи оцјењивање с циљем побољшања процеса наставе и учења, као и прецизног информисања родитеља о успјеху њихове дјеце. Код школског особља је присутна несигурност у процесу кориштења праћења података у оквиру оцјењивања с циљем постизања исхода за посебне групе ученика чији су припадници различите етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести и језика, и осјећа се потреба да им се пружи подршка и помоћ за отклањање професионалне неодлучности.
3. У школи постоји настојање да се побољша систем оцјењивања и, премда се схвата важност праћења образовних исхода, знање и ресурси ће, у том смислу, бити искориштени у оквиру дугорочног циља.

ИНДИКАТОР 8

Упис ученика

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 8.1 Школа на папиру, и у пракси, води рачуна да се при упису примјењује коректност и правичност према дјеци у мјесту у којем се налази школа, без обзира на њихову родну и етничку припадност, културно поријекло, вјероисповијест, друштвено поријекло, и језик, уз упознавање заједнице о томе путем школске брошуре, и других медија
- 8.2 Школа помно надзире процес спровођења плана уписа ученика како би се осигурало да породице које нису упознате с образовним системом у Босни и Херцеговини не буду у неповољној позицији
- 8.3 Школа прати профил ученика који се уписују, и пореди га са профилом локалне заједнице у односу на етничку припадности, културно поријекло, вјероисповијест, посебне потребе, друштвено поријекло, језик, као и разлоге постојања идентификованих неједнакости
- 8.4 Школа предузима мјере на плану отклањања идентификованих необјективних препрека, укључујући отворену, или прикривену, пристраност и предрасуде у том процесу
- 8.5 Школе, чији планови уписа ученика подразумијевају одабир ученика путем интервјуа, омогућавају да се подаци о упису провере у односу на било какву потенцијалну пристраност и предрасуду у погледу етничке припадности/културног поријекла, вјероисповијести, друштвеног поријекла или језика
- 8.6 Школа предузима мјере како би се осигурао упис ученика из породица које су се доселиле у локалну заједницу или које привремено бораве у њој, као и за породице које су маргинализоване у друштву
- 8.7 Школа редовно организује дочек и примање нових ученика уз добродошлицу, укључујући услуге помоћника за вишејезичку подршку, као и систем 'удружених пријатеља' и 'аутобуског стајалишта' који ученицима помаже да преузму одговорност за склапање пријатељства и пруже подршку новим ученицима
- 8.8 План уписа ученика је отворен и има за циљ осигурати неометан приступ школи за сву дјецу у локалној заједници

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Школа, на папиру и у пракси, озбиљно приступа усаглашеном оперативном плану уписа ученика који се заснива на осигуравању једнаких прилика за свако дијете у локалној заједници, мјесту, или насељу које жели похађати школу. Јавност и локална заједница су детаљно и отворено упознати са поступком уписа ученика. Школа улаже значајне напоре да се представи као институција која нуди добродошлицу новим ученицима, не испољавајући ни прикривену, нити отворену, дискриминацију.
2. Школа има јасан план уписа ученика, спроводи га објективно, покушавајући постићи правичност. Постоји свијест да би се могло урадити више да се локална заједница увјери да школа представља ресурс доступан свим члановима заједнице и да ће нови ученици бити дочекани уз добродошлицу и постићи исте резултате као и остали ученици у школи, без обзира на разлике у родној и етничкој припадности, културном поријеклу, вјероисповијести, језику, и посебним потребама
3. Школа има проблем са бројем уписних мјеста за ученике, али настоји да буде праведна у погледу плана уписа ученика. Није урађена анализа профила ученика у смислу родне и етничке припадности, културног поријекла, посебних потреба, вјероисповијести, и језика, али школа покушава да води инклузивну политику. Постоји свијест о томе да модерна професионална пракса треба да буде посвећена питањима једнакости и, када у будућности буде довољно ресурса и прилика за обуку, школа ће их покушати искористити, у допуштеном временском року.

ИНДИКАТОР 9

Присуство ученика у школама

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 9.1 У правилницима и статуту школе јасно су наведени прописи о присуству ученика у школи, а сажетак тих правила налази се у школској брошури, и осталим медијима
- 9.2 Ученици и родитељи редовно су обавијештени о датуму почетка и завршетка полугодишта, при чему се користе медији, и прикладни вишејезички текстови
- 9.3 Током редовне комуникације са ученицима и родитељима наглашава се важност и потреба за тачношћу у погледу присуствовања настави
- 9.4 Школа редовно прати присуство ученика у односу на припадност групама које се разликују на основу родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, друштвеног поријекла и језика, а неједнакости се идентификују и анализирају
- 9.5 Школа, у сарадњи с родитељима и ученицима, предузима мјере у вези са недовољним присуством, или одсуством, појединаца или група ученика, са наставе
- 9.6 У складу са ресурсима, школа предузима прикладне мјере за отклањање сметњи које негативно утичу на присуство, укључујући страх родитеља који је повезан са сигурношћу дјете на цестама, лошим јавним пријевозом, и злостављањем на етничкој основи.
- 9.7 Редовно се прати поштовање законске обавезе родитеља да дјецу шаљу у школу, у циљу осигурања једнаког третмана за све групе унутар локалне заједнице чији се чланови разликују на основу родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, и језика
- 9.8 Школски прописи и политика у области присуства на настави морају понудити посебан третман за ученике који имају право одсуствовања с наставе током вјерских празника
- 9.9 Школа предузима мјере како би осигурала да ученици који одсуствују с наставе током вјерских празника буду информисани о наставним садржајима које су пропустили и да им се пружи прилика да надокнаде пропуштено
- 9.10 У случају незадовољавајућег присуства ученика на настави, школа дјелује активно како би ојачала контакт са породицом и остварила редовне посјете дому ученика

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Школа спроводи фокусирани и усаглашени оперативни план који осигурава задовољавајуће присуство свих ученика на настави и врши анализе образаца присуства на настави како би се открило постојање необјашњених одступања међу групама, укључујући дјечаке и дјевојчице, као и групе чији су чланови мањинске етничке припадности/културног поријекла, или говоре одређеним језиком. У случају незадовољавајућег присуства или одсуства појединаца или групе ученика на настави предузимају се одговарајуће мјере, а са родитељима се успоставља близак контакт како би се осигурало задовољавајуће и редовно присуство ученика на настави. Школа озбиљно схвата проблеме које доводе до смањеног присуства ученика на настави и, у складу са својим могућностима и пољем дјеловања, предузима мјере у циљу смањивања посљедица таквог понашања. Изузеци у погледу прописа за присуство ученика на настави морају се предвидјети у случају вјерских празника.
2. Школа води квалитетну евиденцију присуства ученика на настави, али не врши анализу података у смислу идентификовања образаца који се тичу посебних група ученика, укључујући дјевојчице и дјечаке, као и мањинске групе према критеријуму етничке припадности/културног поријекла, вјероисповијести и језика. Школа је поставила за циљ да што прије уведе ту праксу, уз присутну свијест да је то потребно урадити у блиској будућности.
3. Школа улаже напоре да побољша ниво присутности ученика на настави и посједује опште податке који могу олакшати усклађивање с поступцима извјештавања. Ученици који имају незадовољавајуће присуство на настави препуштају су вањским институцијама које се баве тим питањима. Школи би добро дошло савјетовање по питању предузимања софистициранијег приступа подизању нивоа присуства ученика на настави и његовом праћењу.

ИНДИКАТОР 10

Понашање 1. Дисциплина

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 10.1 Етички кодекс школе је изложен на видљивим мјестима у школи и учионицама, а ученици се често подсећају на понашање у складу са Етичким кодексом
- 10.2 Ученици, заједно с наставницима, раде на изради кодекса понашања, односно, правилника на нивоу разреда, који је компатибилан са школским етичким кодексом и заснован на међусобном поштовању
- 10.3 Школа има усаглашен оперативни план у писаној форми којим третира понашање ученика и детаљно објашњава филозофију школе, укључујући награде и казне за ученике. У плану су наведене мјере за спречавање искључења и преласка у другу школу
- 10.3 Општи приступ на нивоу школе је да се код ученика подстиче самодисциплина путем разговора
- 10.4 Редовни разговори с ученицима се одржавају у циљу отклањања напетости везаних за понашање у разреду, укључујући међусобне односе, у сврху осигурања складног друштвеног окружења
- 10.5 Школа се редовно савјетује са родитељима и ученицима по питању исправне примјене школске дисциплине
- 10.6 Школа прати додјелу награда и казни и анализира податке с циљем идентификовања необјашњених одступања у њиховој употреби, који се могу повезати са родном и етничком припадношћу, вјероисповијести, и језиком
- 10.7 Школа је, преко својих програма стручног усавршавања, детаљно обавијештена о постојању културолошких разлика у погледу изражавања емоција, уз присутну свијест да поступци за исправљање и разумијевање неприхватљивог понашања морају одражавати ове разлике.
- 10.8 Сви одрасли чланови школске заједнице сматрају се одговорним за правила у понашању ученика
- 10.9 Школа улаже велики напор како би осигурала да ученици и особље знају препознати расистички и сексистички говор и понашање, уз свијест о неприхватљивости тих поступака

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Школа има писани, и у пракси доказани, усаглашени оперативни план о понашању и дисциплини и редовно разматра та питања са ученицима и родитељима. Награде и казне се прате ради откривања пристраности у њиховој употреби, и предузимају се мјере с циљем отклањања идентификованих одступања. Школа укључује наставнике и школску заједницу у процес обликовања понашања ученика , спроводећи политику која је у потпуности усклађена са етичким кодексом.
2. Дисциплина у школи је добра и родитељи су задовољни општим приступом. Школа увијек додјељује награде и казне према заслугама и потребама, али је отворена за нове идеје у погледу праћења потенцијалне дискриминације. Савјетовање је добро дошло.
3. Дисциплина у школи је добра. Нема приговора од стране ученика или родитеља и школа функционше као један складан колектив. У школи сматрају да нема прикривене дискриминације, али не на основу анализе података.

ИНДИКАТОР 11

Понашање 2. Злостављање/Мобинг

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 11.1 Школа има усаглашен оперативни план у писаној форми који се односи на злостављање и мобинг, и њихову превенцију, јасно дефинишући појам злостављања
- 11.2 У школи се злостављање и мобинг сматрају нарушавањем физичког, емотивног и менталног здравља појединца
- 11.3 Школа активно дјелује у смислу асоцијалног и расистичког понашања, укључујући вербално злостављање, усмјерено према појединцу, било да се ради о ученицима, или особљу школе
- 11.4 Злостављање и мобинг су проблеми о којима се разговара с родитељима и ученицима и сви су упознати са стратегијом за превенцију и смањење броја случајева злостављања и мобинга на најмању могућу мјеру
- 11.5 Школа жртвама злостављања пружа одговарајућу подршку, а са злостављачима се поступа у складу с дисциплинским правилима унутар школе
- 11.6 Сви ученици знају да не смију прикривати злостављање и да се над њима врши мобинг у школи. Морају имати приступ познатој одраслој особи од повјерења са којом могу разговарати
- 11.7 Школа води детаљну евиденцију о свим случајевима злостављања и мобинга који се анализирају у смислу откривања необјашњених одступања повезаних с групама које се разликују према полу, етничкој припадности/културном поријеклу, посебним потребама или језику
- 11.8 Школа детаљно истражује сваки појединачни случај злостављања и мобинга и предузима адекватне мјере у сарадњи с ученицима, родитељима и заједницом
- 11.9 Случајеви показивања расне, сексистичке и вјерске нетолеранције се редовно пријављују члановима Школског одбора, а збирни подаци се користе у креирању школске политике, управљања понашањем, и изради наставног плана и програма
- 11.10 Са ученицима и родитељима се редовно воде разговори о томе јесу ли задовољни провођењем и праксом у школи у погледу злостављања и мобинга
- 11.11 У школи су свјесни да су чланови особља осјетљиви на злостављање, од стране својих колега и особља на вишим позицијама, те су у том смислу предвиђене процедуре извјештавања и савјетодавне помоћи

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Школа има усаглашен оперативни план у писаној форми који се односи на злостављање и мобинг, те дјелује активно у откривању потенцијалних случајева злостављања, уз присутну свијест о негативним посљедицама. Школа и Школски одбор су путем праћења података у потпуности упознати са свим случајевима злостављања и мобинга који су повезани са расном, сексистичком и вјерском мржњом, и предузимају одговарајуће мјере у складу с тим. О злостављању се редовно разговара с ученицима и њиховом родитељима.
2. У школи су задовољни са планом и праксом која се односи на злостављање и мобинг, али постоји свијест о томе да се мора прикупити и анализирати више података како би се идентификовала сва одступања.
3. У школи сматрају да је превенција злостављања и мобинга мање важан приоритет, јер злостављање није честа нити забрињавајућа појава. Ипак, постоји свијест о томе да је потребно анализирати постојећу политику и праксу и доћи до квалитетнијих и ажурираних података.

ИНДИКАТОР 12

Понашање 3. Прелазак у друге школе

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 12.1 Школа има јасно написан и усаглашен оперативни план о преласку ученика у друге образовне установе који је у складу са мјеродавним прописима министарства, односно, кантона, о чему се обавјештавају родитељи
- 12.2 План увијек предвиђа укључивање родитеља у почетној фази у случају предложеног преласка у другу школу, или када је о њему већ одлучено, и осигурава да родитељи разумију тај поступак, укључујући и поступак улагања жалбе
- 12.3 План и пракса на нивоу школе за прелазак у друго одјељење, подручну школу или другу школу, а који представља законску основу, третира се као крајње рјешење о којем се увијек извјештава разредно и наставничко вијеће, и Школски одбор
- 12.4 Школа дјелује активно како би спријечила наведене активности и поспјешила политику која се тиче понашања ученика
- 12.5 Школа идентификује ученика којем пријети премјештај у другу школу и именује одговарајућег члана особља за његовог ментора, у склопу програма превенције
- 12.6 План школе укључује стратегије добре праксе, односно, прикупљање података, како би се омогућило да све необјашњене неједнакости на плану премјештања буду идентификоване и да се, у случају њиховог откривања, предузму адекватне мјере
- 12.7 План на нивоу школе је јасан по питању става да ће сви појединци и све групе бити третиране једнако, без обзира на разлике по питању родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, посебних потреба, и језика
- 12.8 План укључује право ученика и родитеља да, у случају предложене или реализоване мјере премјештања, користе услуге адвоката или савјетника
- 12.9 Школа предузима позитивне мјере како би осигурало да се образовни досије ученика пребаци у нову школу, у складу са уобичајеним правилима
- 12.10 У случају тежег облика неприхватљивог понашања, који захтијева прелазак у другу школу у интересу сигурности свих ученика и особља, тим особља на вишим позицијама у управи школе анализира могуће узрочне факторе, укључујући и идентификовање потенцијалног осјећаја незадовољства, фрустрације и дискриминације на нивоу група.

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Школа има план усмјерен ка спречавању потребе за преласцима ученика у друге школе. При том се користи широк спектар стратегија, укључујући и ангажовање ментора. Родитељи се редовно и потпуно извјештавају о свим активностима. Особље на вишим позицијама у управи школе настоји анализирати екстремне видове неприхватљивог понашања, који са собом повлаче мјеру преласка у другу школу тако што прате шта се дешава у школи, а не у породици. Постоји и квалитетна база података.
2. Школа покушава спријечити потребу за преласцима ученика у друге школе и увијек о томе обавјештава родитеље. Постоји план школе који се чини функционалним, али још увијек није урађена анализа података о преласцима из школе, с циљем идентификовања неправилности у смислу неправичности, или ненамјерне дискриминације.
3. У школи је евидентирано мало случајева високих казни и постоји свијест о томе да они не представљају важан проблем. Евиденција података постоји, али се они не презентују члановима Школског одбора. Претпоставља се да нема дискриминације, али су у школи спремни урадити анализу своје политике у интересу промовисања једнакости.

ИНДИКАТОР 13

Васпитање и друштвени развој ученика

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 13.1 Школа има усаглашен оперативни план у писаној форми који се тиче васпитања и друштвеног развоја ученика
- 13.2 Наставници и помоћно особље имају обавезу да дјелују у правцу јачања карактера и самопоуздања сваког ученика, као и јачања поноса ученика у односу на етничку припадност, културно наслијеђе, породицу, и вјерски идентитет
- 13.3 Школа има за циљ да активно укључи родитеље у процес јачања учениковог карактера и друштвеног самопоуздања,
- 13.4 Школа дјелује активно у пружању подршке и савјета ученицима којима је то потребно, узимајући у обзир све личне потребе које се тичу статуса у односу на родну и етничку припадност, културно поријекло, вјероисповијест, посебне потребе, и језик
- 13.5 Школа улаже напор у пружању подршке ученицима са лошим успјехом, или оним ученицима који су потенционални носиоци лошег успјеха
- 13.6 Школа подстиче ученике да поштују једни друге и показују позитиван став према различитостима, и да уче од других
- 13.7 Школа улаже напор да обезбједи сигурно окружење за све ученике и њихове родитеље
- 13.8 Школа подстиче и дефинише садржај друштвеног дискурса и интеракције на начин да осигурава да се ученици, који се разликују по родној и етничкој припадности, културном поријеклу, вјероисповијести, посебним потребама, и језику, заједно играју и раде у мјешовитим групама
- 13.9 Ученици се подстичу и усмјеравају да траже помоћ од наставника и осталих одраслих чланова школске заједнице у ситуацијама када је помоћ потребна њима, или неком другом
- 13.10 Ученицима се указује на примјер наставника, како би се научили како цијенити једни друге, и радовати се туђем успјеху
- 13.11 Ученици се увијек усмјеравају и подстичу на рјешавање сукоба са другим ученицима уз помоћ укључивања наставника као ауторитета, очекујући да ће рјешење бити правично
- 13.12 Ученици се савјетују и подстичу на залагање за друге особе према којима се неправично поступа
- 13.13 У школи се од ученика очекује да преузму одговорност за своје учење, укључујући и домаћу задаћу
- 13.14 Задата домаћа задаћа има јасне наставне циљеве који су утемељени на наставном плану и програму а сами задаци су прилагођени различитим нивоима стеченог знања, посебним потребама у учењу, и језичким способностима
- 13.15 Задата домаћа задаћа је довољно јасна да омогући укључивање и помоћ родитеља када је то потребно
- 13.16 Задата домаћа задаћа ученицима нуди избор; ученици се могу сами оцијенити; задаћа се мора урадити у реалном временском року; нуди могућност заједничког рада и, тамо гдје је то могуће, ставља акценат на кориштење информација и ресурса који се могу пронаћи код куће и унутар породице и заједнице
- 13.17 Домаћу задаћу наставници прегледају и оцјењују савјесно, а ученици су обавијештени о резултатима без непотребног одлагања

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Школа увијек дјелује активно у васпитању ученика, и у друштвеном развоју, и та област се у цијелости третира као приоритет у сваком аспекту живота и рада у оквиру школе. Ученици се посматрају и прате и школско искуство се оцјењује на основу доприноса васпитању и друштвеном развоју сваког ученика.
2. Школа сматра васпитање и друштвени развој својим приоритетом, али се та политика спроводи без плана и недоследна је. За школу је образовни успјех важан приоритет, али постоји свијест о томе да се може додатно радити на том питању, и да се може остварити ближа сарадња са родитељима. Школа поздравља подршку, односно, савјетодавну помоћ на овом плану.
3. Школа ставља нагласак на формални наставни план и програм, а родитеље и ученике сматра најодговорнијим за њихово васпитање и друштвени развој. Ипак, у школи су свјесни и заинтересовани за овај аспект израде наставног плана и програма и, када то ресурси буду омогућавали, школа ће предузети мјере да се боље информише о датој проблематици.

ИНДИКАТОР 14

Родитељи и локална заједница

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 14.1 Школа у својој брошури јасно наводи да жели остварити блиско партнерство, засновано на узајамном поштовању, са родитељима, односно, старатељима ученика у школи
- 14.2 Школа се јавно обавезала да ће родитеље/старатеље редовно информисати о успјеху њиховог дјетета, те да ће понудити цијели спектар могућности да се то и оствари
- 14.3 Школа улаже значајне напоре да оствари комуникацију с родитељима/старатељима који говоре језицима мањина, или имају низак ниво писмености
- 14.4 У школи се улажу посебни и очевидни напори да се успостави веза с родитељима/старатељима до којих је тешко доћи и са којима одржавају слабе контакте због неповјерљивости родитеља, или њихове маргинализованости у друштву
- 14.5 У ситуацијама када је укључивање родитеља/старатеља отежано због постојања језичких баријера, школа улаже значајне напоре да осигура преводиоца за језике мањина
- 14.6 Школа покушава омогућити што више прилика да се родитељи/старатељи укључе у процес доношења одлука које се тичу школе, и живота и рада у њој
- 14.7 Школа редовно консултује родитеље, односно, старатеље по питању прикладних термина за одржавање састанака и консултација, те осталих школских окупљања
- 14.8 Родитељима, који не могу присуствовати заказаним окупљањима у смислу времена и мјеста одржавања, нуде се алтернативни термини
- 14.9 Школа води детаљну евиденцију о присуству родитеља на родитељским састанцима/консултацијама и ти подаци се анализирају ради идентификовања необјашњених неједнакости у погледу присуства унутар група чији се чланови разликују по родној и етничкој припадности, културном поријеклу, вјероисповијести, и језику
- 14.10 Школа има разумијевања за потребу да искористи оно што родитељи знају о свом дјетету
- 14.11 Школа изражава захвалност родитељима за њихово равноправно учешће у раду школе, а родитеље из заједница мањина подстиче на улогу ментора и узора за ученике
- 14.12 Школа подстиче све родитеље на активно учешће у процесу усвајања знања од стране њиховог дјетета и, када је то прикладно, нуди помоћ у осигуравању родитељске подршке током учења код куће
- 14.13 Родитељима се у школи јасно ставља на знање да се њихове бриге схватају озбиљно и да је цијела заједница с тим јако добро упозната
- 14.14 Школа, с времена на вријеме, испитује ставове заједнице о свом раду, узимајући их у обзир приликом доношења одлука о раду школе

- 14.15 Школа има усаглашен оперативни план изградње продуктивног партнерског односа с организацијама које дјелују унутар локалне заједнице, попут вјерских институција и локалних привредних субјеката, укључујући оне које припадају мањинама и представљају их
- 14.16 Школа користи стручне капацитете, вјештине и знања људи и организација унутар заједнице, при чему се равноправно односи према мањинама
- 14.17 У школи се користе језици мањина које живе у локалној заједници и то као инструмент успостављања везе с мањинама
- 14.18 Заједница подстиче кориштење школе за ваншколске активности, као играонице у вријеме распуста и када је прикладно
- 14.19 Школа се укључује у активности заједнице, осигуравајући при том равноправан третман свих група и организација унутар заједнице чији се чланови разликују по етничкој припадности, културном поријеклу, вјероисповијести, и језику
- 14.20 Школа улаже напор да правилно одговори на демографске промјене унутар заједнице

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. У школи се продуктивни партнерски однос са родитељима третира као кључни фактор у постизању бољег успјеха ученика. Школа улаже напор да заузме централно мјесто унутар локалне заједнице и дјелује одлучно на плану јачања кохезије унутар ње. Школа пажљиво прати процес укључивања родитеља с циљем осигуравања равноправности. Један од приоритета је и успостављање односа са родитељима на темељу међусобног повјерења.
2. Школа остварује блиску сарадњу са родитељима и покушава успоставити корисне везе са широм заједницом. Присуство на родитељским састанцима је добро, али школа не води евиденцију о томе који родитељи/групе остварују редовно присуство. Школа детаљно информише родитеље о свему.
3. У школи се родитељи третирају као важан фактор и према њима се опходи уз дужно поштовање. Контакти с родитељима су редовни, али се углавном организују по потреби. Родитељи пружају помоћ школи у малом броју, или никако, али то је аспект политике који ће бити преиспитан у будућности, када то вријеме и ресурси дозволе.

ИНДИКАТОР 15

Особље: Запошљавање и континуирано професионално усавршавање

Кључне компоненте успјешне примјене и праксе

- 15.1 Школа, заједно са Школским одбором, одлучно проводи законске прописе из области запошљавања и недискриминације
- 15.2 Школа поштује законске прописе у вези с објављивањем конкурса за слободна радна мјеста, описи послова и захтјева су јасни и експлицитни, а када је то могуће, доступни су и на мањинским језицима, и осталим језицима који се користе унутар заједнице
- 15.3 Школа предузима мјере које осигуравају да поступак одабира кандидата не садржи ниједан елемент пристраности на темељу родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, посебних потреба, и језика
- 15.4 Школа прати стратегију одабира кандидата тако што прикупља податке о пријавама, листама кандидата који су ушли у ужи избор, интервјуима и именованима, у контексту родне и етничке припадности, културног поријекла, посебних потреба и језика кандидата, а ти подаци се користе за потребе анализе политике која се тиче запошљавања и напредовања
- 15.5 Школа нуди отворене и једнаке могућности за напредовање и предузима мјере да се позиције за напредовање, и више позиције, на адекватан начин ускладе са разликама које се односе на поријекло унутар школског особља, и на нивоу локалне заједнице
- 15.6 Школа организује интервјуе, у којима учествује више особа, уз вођење детаљних забиљешки у сврху могуће накнадне употребе
- 15.7 Кандидати се редовно обавјештавају у случају да не задовоље критеријуме одабира, уз могућност добијања додатних информација
- 15.8 Кандидати се редовно обавјештавају да се интервју темељи искључиво на компатибилности њихових вјештина, знања и искуства са захтјевима за специфичну позицију
- 15.9 Особље, односно, Комисија за пријем нових запослених, задужено за одабир кандидата је квалификовано да осигура равноправност током вођења поступка и поништи могућност доношења дискриминацијске одлуке
- 15.10 Школа практикује позитивну дискриминацију тако што подстиче лица, која су недовољно заступљена међу особљем, мањинске родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести и језика, да узму учешћа у конкурс
- 15.11 Школа предузима напоре да политика објављивања конкурса одражава различитости које постоје на нивоу заједнице у односу на језик и приступ медијима
- 15.12 Школа нуди прилике за волонтирање у школи и прати пријем волонтера према критеријуму њихове родне и етничке припадности, културног поријекла, вјероисповијести, посебних потреба, и језика, како би идентификовала групу која је недовољно заступљена у односу на профил локалне заједнице
- 15.13 Школа има усаглашен оперативни план у писаној форми и програм континуираног професионалног усавршавања

- 15.14 Особље школе, укључујући и чланове Школског одбора, ужива једнаке прилике у смислу професионалног усавршавања, наглашавајући развијање вјештина, знања и свијести о различитостима путем интеркултуралног и инклузивног образовања и васпитања
- 15.15 Школски програм професионалног усавршавања одражава редован и систематски приступ који ставља нагласак на заједничку наставу и учење; подршку ученицима са посебним потребама у учењу; подршку ученицима чији матерњи језик није језик на којем се изводи настава у школи; израду наставног плана и програма који узима у обзир и промовише различитости; и на вјештине управљања понашањем које се тичу борбе против расизма, вјерске нетолеранције, нетрпељивости, међунационалног узнемиравања, сексизма (укључујући и хомофобију), исмијавања тјелесних недостатака те осталих облика злостављања и дискриминације
- 15.16 Примјери добре праксе у области интелектуалног и инклузивног образовања, који се региструју током редовног праћења извођења наставе и осталих активности у школи, користе се у изради програма професионалног усавршавања за појединце, групе и цјелокупно школско особље, укључујући и Школски одбор
- 15.17 План на нивоу школе обухвата и недискриминацијска рјешења и поступке у случају појаве вишка особља или отпуштања
- 15.18 Новим запосленим се срдечно помаже у прилагођавању школи и новом радном амбијенту

Молимо да наведете доказ о постојању плана и његовој примјени на нивоу установе

План и активности који се наводе, као доказ усклађености са компонентама, треба да подржава документација коју могу добити на увид сви кључни судеоници, укључујући инспекторе, стручне савјетнике и чланове Школског одбора

-

Унесите оцјену 1, 2, или 3 у оквиру евалуације

Наведите наредне приоритете дјеловања

-

Дескриптори који Вам могу помоћи у оцјени

1. Школа проводи политику запошљавања која је у потпуности усклађена са законом и принципом једнаких прилика за све. Пажљиво праћење активности онемогућава појаву ненамјерне, или намјерне, дискриминације током пријема нових лица у радни однос. Професионално усавршавање ставља акценат на питања која се тичу различитости.
2. У школи се, у потпуности, примјењују законски прописи о запошљавању и није присутна свијест о постојању дискриминације. Професионално усавршавање такође има статус приоритета, али приоритет имају кандидати са бољим успјехом. У школи постоји свијест о томе да се морају уложити већи напори у односу на питање једнакости.
3. Школа поступа одговорно по питању процедура запошљавања новог кадра. Притужби нема, а школи не недостаје квалификованих наставника . Програм професионалног усавршавања је скроман по питању ресурса и потреба. Школа је, на општом нивоу, добро оспособљена за испуњавање својих законских обавеза, премда постоји свијест о потреби увођења савремених рјешења која се тичу осигуравања равноправности и примјене праксе антидискриминаторске политике.

Учесници у изради Инструментарија за вредновање и самовредновање основне школе (Интеркултурално и инклузивно образовање):

Стручну помоћ у изради документа пружили су Неџада Фагиновић и Arthur R.Ivatts, стручњаци за образовање при UNICEF-у, за Програм MDG F Култура за развој.

Водитељ пројекта: Бранка Попић, Агенција за предшколско, основно и средње образовање

Анекс 1

Чланови радне групе:

Агенција за предшколско, основно и средње образовање: Бранка Ковачевић, Јасминка Нало, Сања Луло, Стојан Љоље

Министарство цивилних послова: Аида Дурић, Алмина Ћибо, Јелена Вуковић

Федерално министарство образовања и науке: Едина Пезо, Исмет Струјо, Јасмина Оруч

Министарство просвјете и културе Републике Српске: Ивана Иџан, Љубиша Рокић, Славица Купрешанин

Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона: Минка Џафић

Министарство просвјете, зnanости, културе и шпорта Жупаније Посавске: Нада Дујковић

Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона: Алиса Јогунчић

Министарство за образовање, науку, културу и спорт Зеничко- добојског кантона: Амела Авдић

Министарство за образовање, науку, културу и спорт Босанско-подрињског кантона: Амира Боровац

Министарство образовања науке, културе и спорта Средњобосанског кантона: Есминка Бурек

Министарство образовања, науке, културе и спорта Херцеговачко-неретванског кантона: Игнације Радић

Министарство зnanости, просвјете, културе и шпорта Херцегбосанске жупаније/Кантона 10: Мато Крижанац

Одјељење за образовање/Педагошка институција Владе Брчко дистрикта БиХ: Милан Љубојевић, Ранко Несторовић

Републички педагошки завод Републике Српске: Мира Грбић

Завод за школство Мостар: Весна Варунек

Педагошки завод Зеница: Рамајана Кукавица

Педагошки завод Тузла: Хасиб Хасановић, Рамиз Нуркић

Просвјетно педагошки завод Сарајево: Аземина Богдановић, Дина Боровина, Индира Мешковић

Педагошки завод Горажде: Салих Посванџић

Удружење родитеља у БиХ: Сенада Пепељак

Удружење средњошколаца у БиХ: Адиса Хоџић, Александар Поповић, Есмир Отамовић, Сандра Валетић

Представници основних школа БиХ: Адела Крупалија, Ирма Пурковић, Мирјана Кнежевић, Жељка Васовић Тољ